

Fra sagsbehandling til samskabelse

Succesfulde vedvarende energianlæg baseret på Yes In My Backyard.

Vi har brug for en ny start – gør vi som vi plejer, får vi de resultater vi plejer

Følgende cases illustrerer hvordan der kan skabes bæredygtigt grundlag for gode processer for vedvarende energianlæg. Det anbefales at understøtte processer, der i "fase 0" kan føre til Energifællesskaber og hjælper disse. Fase 0 er understøttelse af lokalsamfundssamtaler med udgangspunkt i det simple spørgsmål "Hvordan kan vi forestille os vi er en del af den grønne omstilling?". Altså at stimulere til sympati, forståelse, interesse og behov for grøn omstilling lokalt – inden der sendes et projektforslag til kommunen! Uden denne læring er der intet lokalt medansvar.

De to cases

De to cases er hhv. "Sol over Brenderup" og "Føns Nærværme". Førstnævnte er Brenderup borgernes egen solcelle-park på 1 MW. Føns Nærværme er borgernes egen klimavenlige varmforsyning, udviklet af borgerne til 49 husstande, der derved kunne smide oliekedlerne ud. Energikilden er overfladenær geotermi (jordvarme) og rest-træ i et intelligent og varierende mix.

Begge projekter er opfundet, udviklet og *gennemført* fra scratch. Begge er projekter, hvor borgernes hænder har været på investeringskogepladen på 7-8 mio. kroner. I opstarten har der ikke været subsidier af nogen art i projekterne. Begge udvikler sig stadig.

Indsatsen i fase 0 er at gå fra borgerinvolvering til kommuneinvolvering og fra sagsbehandling til samskabelse. Målgruppen er de kommunale organisationer samt borgerne.

De to cases spredningspotentialer

De to cases var årsag til at Middelfart Kommune og borgerne vandt Kommunernes Landsforenings Klimapris i 2022. De 2 cases er gennemført i den virkelige verden. Konkret modtager både borgerne i Brenderup og i Føns mange, rigtig mange, forespørgsler fra især andre landsbyer, forskere, ngo'ere og politikere om at komme på besøg og lære af dem. Fortællingerne er med "Halm og træsko og ingen PowerPoints". Spredningspotentiallet adskiller sig derved fra traditionelle metoder; Hvidbøger, konsulenter, opsøgende salgsarbejde og PowerPoints. Her er tale om opbygning af netværk mellem borgere i hele landet, der alle arbejder for den grønne omstilling. Der er ligeledes spredning til andre

europæiske lande og verdensdele. Ofte har disse borger-udvekslinger lokale myndigheder med. På den måde er der ofte mere tale om kommuneinvolvering end borgerinvolvering.

Med de senere års udvikling af Energifællesskaber er et meget meget stort antal initiativer dukket op i "Fase 0". Dette er en del af anbefalingerne til folketinget: Prioriter fase 0, skab rammer for, og facilitering af, Energifællesskaber. Værdierne der skabes, baseret på lokal ejerskab, er stedbundne. Med den lokale ejerskabsmodel kan projekterne ikke "bare handles væk". Værdierne bliver i lokalsamfundet og sikrer dermed ejendomsværdier m.v. Dette er meget forskelligt fra "developer-projekterne". Begge modeller kan sameksistere. Dette uddybes ved vores samtale 12. november.

Hvad kan vi lære med henblik på bedre processer?

Helt overordnet har lærings-pointerne været, at kommunerne har brug for at genopfinde sig selv i klimakrisen. I den forbindelse er Middelfart gået tilbage til rødderne i selvforståelsen. Kommunen er et "community" et fællesskab, hvor man samskaber for at løse samfundets vigtigste interesser og behov. Sådanne samskabelser er tillidsbaseret og man hjælper hinanden i et "community". Det er egentlig det, som man har søgt løst med knap så megen succes gennem de sidste 30 års new public management. Forskellen på tilgangene er fundamentalt forskellige arbejdsgange, hvor tillid, milepæle, regler og detaljer spiller en helt anden rolle for kommunerne. Kommunerne bliver sagsbehandlere i new public management administrationerne. Det regime er det svært at være i for amatører, der vil den grønne omstilling. I det regime er der i det hele taget vanskelige kår for grøn omstilling.

Læringen er, at borgerne vil samskabe ud fra visioner og ideer. Kommunernes rolle er derfor at "serve the civilians". Ingen af de to cases havde store projektplaner, drejebøger eller lignende. Udviklingen var mere organisk, som understøtter læringen. Det er praksislæring, det er sjovt og det giver resultater.

"Det kunne have været et atom-kraftværk, vindmøller eller alt mulig andet. Det var ikke det, det handlede om. Det handlede om vores projekt. Nu blev det så solceller" Citat fra "HC", en af borgerne i Brenderup.

Det er netop måden, processen, der er særlig. Evnen til at gennemføre store virkningsfulde projekter fra scratch. Metoden er, at det til alle tider har været borgernes projekter og ideer. Ideer der skal realiseres i et meget kompliceret bureaukrati, der ikke er indrettet til amatører. Netop amatørerne og deres vilje er omvendt afgørende for realisering af den grønne omstilling. Som borger og amatører ved køkkenbordet i lokalsamfundet kan man skabe helt unikke fællesskaber. Fællesskaber om "noget", og flertallet af borgerne vil faktisk arbejde med grøn omstilling. Men hvordan gør man? VVM, Lokalplan, spildevandsbidrag, kommunegaranti, stifte et selskab, bank-numre, net-tilslutning, udbud... Lovkomplekset er ikke egnet til amatører. Men der er brug for amatørerne og deres passion. I de to cases har kommunen, både administration og politikere, bestræbt sig på empati - at sætte sig i borgernes "sted". Stedet er "bøvl" og kommunen har en rolle som guide og butler. Dette "bøvl" har en konsekvens for kommunernes måde at

agere på. Middelfart Kommune har skullet "genopfinde sig selv" i samarbejdet med borgerne og gå fra sagsbehandling til samskabelse. Kort sagt har embedsværket "The Civil Servants" set rollen i at "serve the civilians" og været fagligt / administrative / beslutningsdygtige "butlere" i projekterne. Kommunen har involveret sig i en sådan grad at borgerne til enhver tid har oplevet opbakning og guidance i hele processen. Dertil er processen tilpasset borgernes livsverden. Har borgerne haft brug for en politisk beslutning, ja, så er udvalgmøde-datoer indrettet efter det. Har borgerne haft brug for beregninger eller lovgivningsmæssige vurderinger af idéer, så er de produceret af administrationen. Det har skabt et tillidsfuldt univers, hvor der grundlæggende samarbejdes om fælles interesser og behov. Det er en ny måde at samarbejde på. Det er nok en af nøglerne til den folkelige forankring og sympati for den grønne omstilling.

Forandringsønsket er grundlæggende at ville gennemføre grøn omstilling i praksis, på en måde hvor der opstår reelt ejerskab til projekterne. Det er lykkedes - YIMBY, Yes In My BackYard. Begge cases er beskrevet nærmere i forskningsprojekter, bøger, podcasts og små videoer.

Er anbefalingerne "Silver Bullit"?

Hovedanbefalinger om at prioritere fase 0 og understøtte facilitering af Energifællesskaber er ikke et quick fix, one-size-fits-all. Denne tilgang er et supplement, så der er samfundsfokus på både bottom-up og top-down tilgange.

Vi ser frem til at uddybe pointerne på møde.

Morten Mejsen Westergaard

Middelfart Kommune